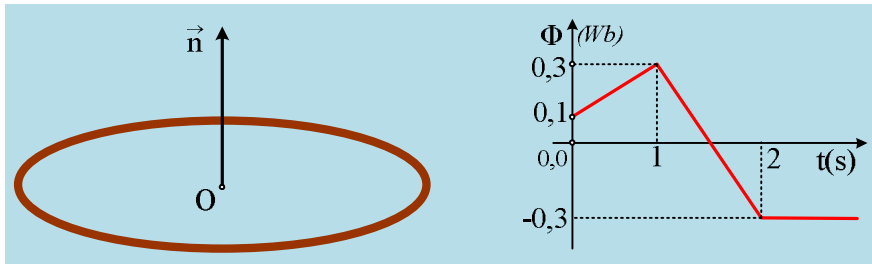
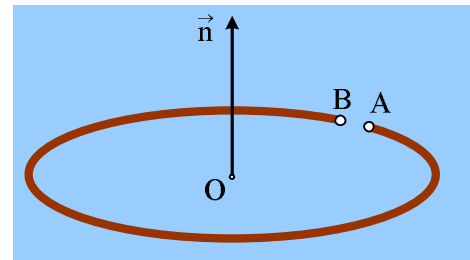

Η μαγνητική ροή και ο κυκλικός αγωγός

Στο σχήμα βλέπετε έναν οριζόντιο κυκλικό αγωγό (ένα κυκλικό πλαίσιο) με αντίσταση $R=2\Omega$ και την κάθετο στο επίπεδό του $\vec{n}$, στο κέντρο του O . Ο αγωγός αυτός βρίσκεται μέσα σε ένα κατακόρυφο ομογενές μαγνητικό πεδίο έντασης μέτρου $B_0=0,5T$. Κάποια στιγμή ($t_0=0$) η ένταση του πεδίου αρχίζει να αλλάζει (ομοιόμορφα σε όλη την επιφάνεια του αγωγού), με αποτέλεσμα η μαγνητική ροή που διέρχεται από το πλαίσιο να μεταβάλλεται σε συνάρτηση με το χρόνο, όπως στο διπλανό διάγραμμα.

- i) Να υπολογίσετε το μέτρο της έντασης του μαγνητικού πεδίου τις χρονικές στιγμές $t_1=0,5s$ και $t_2=1,8s$ και να σχεδιάσετε στο σχήμα το διάνυσμά της.
- ii) Να βρεθεί η ηλεκτρεγερτική δύναμη από επαγωγή που αναπτύσσεται στο πλαίσιο τη χρονική στιγμή t_1 , καθώς και τη στιγμή που μηδενίζεται η ένταση του μαγνητικού πεδίου.
- iii) Να κάνετε τη γραφική παράσταση της έντασης του ρεύματος που διαρρέει το πλαίσιο σε συνάρτηση με το χρόνο.
- iv) Αν ο παραπάνω αγωγός είχε ένα άνοιγμα, όπως στο σχήμα, να κάνετε τη γραφική παράσταση της τάσης V_{AB} σε συνάρτηση με το χρόνο.

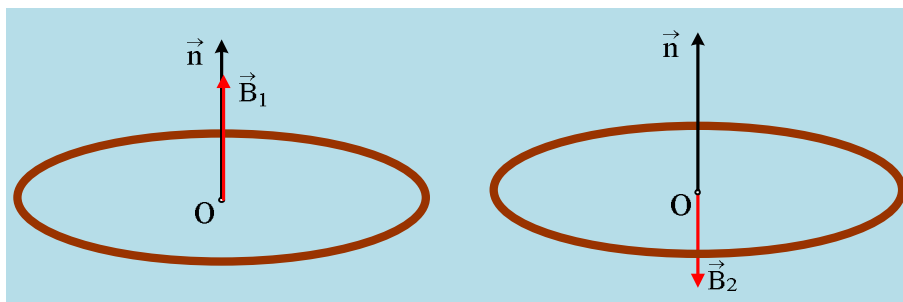

Απάντηση:

- i) Η μαγνητική ροή που διέρχεται από την επιφάνεια του κυκλικού αγωγού δίνεται από τη σχέση:

$$\Phi = B \cdot S \cdot \cos \alpha$$

Όπου α η γωνία μεταξύ της κάθετης στο πλαίσιο και της έντασης του μαγνητικού πεδίου. Αλλά τότε τη στιγμή t_1 όπου $\Phi > 0$ η ένταση έχει την ίδια φορά με την κάθετη $\vec{n}$, ενώ αντίθετα τη στιγμή t_2 όπου $\Phi < 0$ η ένταση έχει αντίθετη κατεύθυνση από την κάθετη.

Όσον αφορά το **μέτρο** της έντασης, για τη στιγμή $t_0=0$ έχουμε:

$$\Phi_0 = B_0 \cdot S \rightarrow S = \frac{\Phi_0}{B_0} = \frac{0,1}{0,5} m^2 = 0,2 m^2$$

Εξάλλου από 0-1s η ροή δίνεται από την εξίσωση:

$$\Phi = \alpha t + \beta$$

Όπου για $t=0 \rightarrow \beta = \Phi_0 = 0,1 \text{ Wb}$ και για $t=1\text{s}$ παίρνουμε $0,3 = \alpha \cdot 1 + 0,1$ ή $\alpha = 0,2 \text{ Wb/s}$, οπότε τελικά:

$$\Phi = 0,1 + 0,2t \text{ (S.I.)}$$

Οπότε τη στιγμή $t_1 = 0,5\text{s}$, $\Phi_1 = 0,2 \text{ Wb}$ και $B_1 = \frac{\Phi_1}{S} = \frac{0,2}{0,2} T = 1T$

Σημείωση: Με ελάχιστη Γεωμετρία προκύπτει ότι τη στιγμή t_1 αντιστοιχεί η διάμεσος του τραπεζίου, άρα ροή $0,2 \text{ Wb}$ που αντιστοιχεί και σε ένταση $2 \cdot 0,5T = 1T \dots$

Με την ίδια συλλογιστική για το χρονικό διάστημα από 1s - 2s θα έχουμε:

$$\Phi = \alpha' t + \beta' \text{ και με αντικατάσταση:}$$

$$0,3 = \alpha' \cdot 1 + \beta' \text{ και } -0,3 = \alpha' \cdot 2 + \beta'$$

Από όπου βρίσκουμε $\alpha' = -0,6 \text{ Wb/s}$ και $\beta' = 0,9 \text{ Wb}$, οπότε και $\Phi = 0,9 - 0,6 \cdot t \text{ (S.I.)}$

Έτσι τη στιγμή $t_2 = 1,8\text{s}$ θα έχουμε:

$$\Phi_2 = (0,9 - 0,6 \cdot 1,8) \text{ Wb} = -0,18 \text{ Wb} \text{ και}$$

$$|B_2| = \frac{\Phi_2}{S \sin 180^\circ} = \frac{-0,18}{0,2(-1)} T = 0,9T$$

- ii) Στο χρονικό διάστημα από 0-1s η ροή αυξάνεται γραμμικά, πράγμα που σημαίνει ότι η κλίση της ευθείας παραμένει σταθερή ή ισοδύναμα ο στιγμιαίος ρυθμός μεταβολής της μαγνητικής ροής, παραμένει σταθερός και ίσος με το μέσο ρυθμό μεταβολής της. Δηλαδή ισχύει ότι, για κάθε t έχουμε:

$$\frac{d\Phi}{dt} = \frac{\Delta\Phi}{\Delta t}$$

Αλλά τότε και η εμφανιζόμενη ΗΕΔ από επαγωγή παραμένει σταθερή, σε όλο αυτό το χρονικό διάστημα, με τιμή:

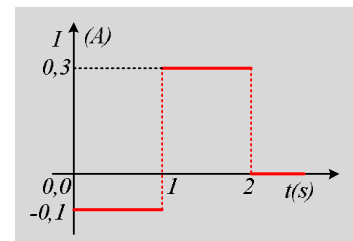
$$E_1 = -\frac{d\Phi}{dt} = -\frac{\Delta\Phi}{\Delta t} = -\frac{0,3 - 0,1}{1} V = -0,2V$$

Με την ίδια λογική και στο χρονικό διάστημα από 1s-2s η εμφανιζόμενη ΗΕΔ παραμένει σταθερή, οπότε και τη στιγμή $t' = 1,5\text{s}$ (γιατί;), όπου μηδενίζεται η ένταση του πεδίου, θα έχουμε:

$$E_2 = -\frac{d\Phi}{dt} = -\frac{\Delta\Phi}{\Delta t} = -\frac{-0,3 - 0,3}{1} V = +0,6V$$

- iii) Από τον νόμο του Ohm για κλειστό κύκλωμα, έχουμε για τα δύο παραπάνω χρονικά διαστήματα:

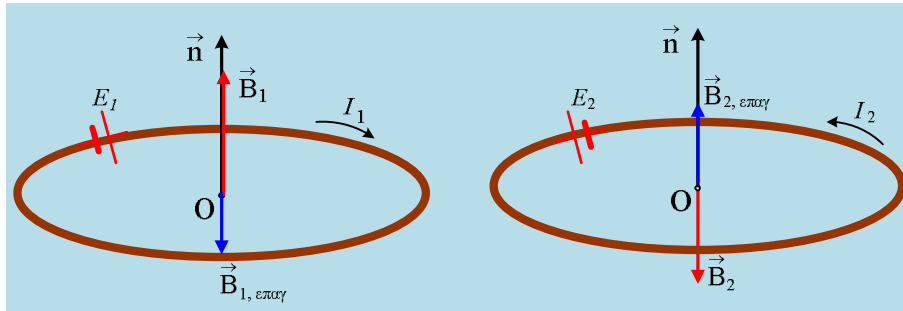
$$I_1 = \frac{E_1}{R} = \frac{-0,2}{2} A = -0,1A$$

$$I_2 = \frac{E_2}{R} = \frac{0,6}{2} A = +0,3A$$

Με αποτέλεσμα η ζητούμενη γραφική παράσταση να είναι αυτή του διπλανού σχήματος.

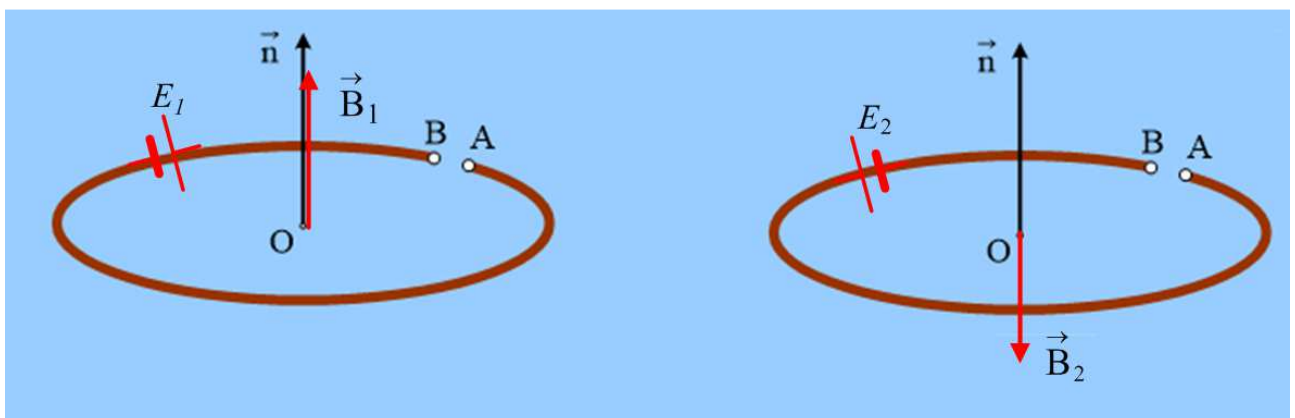
iv) Τι ακριβώς σημαίνει θετική και τι αρνητική ένταση ρεύματος στην παραπάνω περίπτωση; Στο πρώτο χρονικό διάστημα, η ένταση του μαγνητικού πεδίου B_1 είχε φορά προς τα πάνω και αυξάνεται. Αλλά τότε με βάση τον κανόνα του Lenz, στον αγωγό θα δημιουργηθεί ρεύμα τέτοιας φοράς, που να αντιστέκεται στην αύξηση του B . Πώς θα αντισταθεί; Θα δημιουργήσει μαγνητικό πεδίο αντίθετης κατεύθυνσης, όπως στο πρώτο από τα παρακάτω σχήματα.

Αλλά για να δημιουργηθεί ένταση μαγνητικού πεδίου $B_{1,επ}$ με φορά προς τα κάτω, με βάση τον κανόνα του δεξιού χεριού, ο αγωγός διαρρέεται από ρεύμα έντασης I_1 , όπως στο σχήμα, το οποίο οφείλεται στην ΗΕΔ από επαγωγή E_1 που έχει σημειωθεί πάνω στο σχήμα. (προσοχή η ΗΕΔ αυτή δεν παρουσιάζεται στη θέση που έχει σχεδιαστεί, αλλά σε όλον τον κυκλικό αγωγό...). Αυτή η ΗΕΔ λοιπόν και αυτή η ένταση του ρεύματος, υπολογίστηκαν παραπάνω με αρνητικές τιμές.

Όμοια βρίσκουμε ότι από 1s-2s η κατάσταση είναι αντίθετη, όπως φαίνεται στο 2° σχήμα, όπου η E_2 και η ένταση του ρεύματος I_2 υπολογίζονται με θετικές τιμές.

Τι θα αλλάξει τώρα αν ο αγωγός έχει μια εγκοπή, οπότε δεν θα έχουμε επαγωγικό ρεύμα; Φαινόμενο επαγωγής θα έχουμε και ο νόμος της επαγωγής προβλέπει ανάπτυξη ΗΕΔ από επαγωγή και όχι ρεύμα. Έτσι τώρα θα έχουμε ξανά εμφάνιση ΗΕΔ, όπως στα σχήματα:

Αλλά τότε στο αριστερό κύκλωμα θα έχουμε:

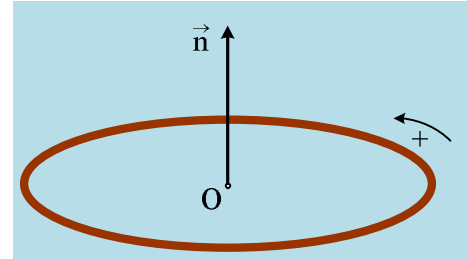
$$V_{BA} = |E_1| \rightarrow V_{AB} = -|E_1| = -0,2V$$

Ενώ για το 2° χρονικό διάστημα, με βάση το δεξιό σχήμα:

$$V_{AB}=|E_2| = 0,6V$$

Σχόλιο για καθηγητές:

Για να προκύψει το κάθετο προς την επιφάνεια διάνυσμα $\vec{n}$, με βάση τον κανόνα του δεξιόστροφου κοχλίου, σημαίνει ότι διαγράφουμε την περιφέρεια του κύκλου με την φορά που έχουμε σημειώσει στο διπλανό σχήμα, η οποία θεωρείται και θετική φορά περιστροφής και όμοια θετική φορά προς τα πάνω για τα εμφανιζόμενα διανύσματα.

Έτσι η E_1 βγήκε αρνητική, αφού δίνει ρεύμα αντίθετης φοράς (άρα αρνητικής έντασης), από αυτήν που ορίσαμε ως θετική. Αντίθετα η E_2 (και η αντίστοιχη ένταση I_2) προέκυψαν θετικά.

dmargaris@gmail.com